

2. MEZINÁRODNÍ OCHRANA A AZYLOVÁ ZAŘÍZENÍ

Průběh řízení o udělení mezinárodní ochrany upravuje zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu).

Správním orgánem rozhodujícím ve věci v první instanci je Ministerstvo vnitra ČR (odbor azylové a migrační politiky - OAMP). Ministerstvo vydá zpravidla do devadesáti dnů ode dne zahájení řízení rozhodnutí ve věci. Nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout v této lhůtě, může ji ministerstvo přiměřeně prodloužit. Toto rozhodnutí je pravomocné dnem předání. Proti pravomocnému rozhodnutí ministerstva vnitra lze podat žalobu ke krajskému soudu místně příslušnému podle místa hlášeného pobytu cizince v den podání žaloby. Po dobu řízení o žalobě proti rozhodnutí ministerstva vnitra je cizinec v postavení žadatele o mezinárodní ochranu, a má-li žaloba odkladný účinek, nebo je tento soudem přiznán v konkrétním případě, nemůže být cizinec z území České republiky do ukončení soudního řízení vyhoštěn. Proti rozhodnutí krajského soudu o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany má cizinec dále právo podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně, která má až na výjimky již ze zákona odkladný účinek. Rovněž po dobu soudního řízení o kasační stížnosti tak nemůže být cizinec z území České republiky vyhoštěn.

Ministerstvo vnitra ČR provozuje pro žadatele o mezinárodní ochranu a poživatele mezinárodní ochrany (azylanty a osoby s udělenou doplňkovou ochranou) tzv. azylová zařízení. V přijímacím středisku je cizinec povinen pobývat po určitou zákonem stanovenou dobu (za účelem provedení identifikačních úkonů, sepsání žádosti o azyl, lékařského vyšetření apod.). Přijímací střediska se nacházejí v obci Zastávka, okres Brno – venkov, a na letišti Praha – Ruzyně. Cizinci mohou požádat o mezinárodní ochranu i v záchytných zařízeních pro cizince (Poštorná a Bělá pod Bezdězem). Pokud není zákonná překážka (žadatel je v záchytném zařízení pro cizince, věznici, popřípadě v nemocnici), je žadatel přemístěn do pobytového střediska, nebo se na základě schválené žádosti může ubytovat v soukromí. Pobytová střediska slouží k ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany do doby nabytí právní moci rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany. Pobytová střediska se nacházejí v obcích Havířov, okres Karviná, a Kostelec nad Orlicí, okres Rychnov nad Kněžnou. Integrovaná azylová střediska slouží k přechodnému ubytování cizinců, kterým byla udělena mezinárodní ochrana. Integrovaná azylová střediska se nacházejí v Jaroměři, okres Náchod; Havířově, okres Karviná; a Ústí nad Labem - Předlicích, okres Ústí nad Labem.

Metodické poznámky k tabulkám

Tabulka 2-1. Řízení o mezinárodní ochraně v roce 2010

Údaje o počtech rozhodnutí zahrnují všechna rozhodnutí, tedy i rozhodnutí vydaná v případech nezletilých účastníků řízení, jejichž jménem podává žádost o mezinárodní ochranu jejich zákonný zástupce. Celkový počet rozhodnutí není prostým součtem druhů rozhodnutí uvedených v tabulce, ale zahrnuje ještě další typy rozhodnutí (např. rozhodnutí o odnětí mezinárodní ochrany), kterých je ale v celkovém srovnání minimum.

Tabulka 2-2. Řízení o žalobách ve věci mezinárodní ochrany u krajských soudů v roce 2010

Od 1. 1. 2003 mohou žadatelé o azyl podat žalobu k příslušnému krajskému soudu (podle místa pobytu žadatele v době podání žaloby). Obdrží-li žadatel o mezinárodní ochranu negativní rozhodnutí krajského soudu, přestává být (po nabytí právní moci rozhodnutí) žadatelem o udělení mezinárodní ochrany. Proti rozhodnutí krajského soudu může cizinec podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Při splnění zákonných podmínek mu může být uděleno vízum za účelem strpění pobytu.

Tabulka 2-3. Průběh řízení kasačních stížností u Nejvyššího správního soudu v roce 2010

Počtem cizinců s kasační stížností se rozumí počet cizinců, o jejichž kasačních stížnostech nebylo dosud rozhodnuto.

Tabulka 2-5. Nově podané žádosti o mezinárodní ochranu podle místa podání v roce 2010

Pod pojmem azylová zařízení se rozumí přijímací, pobytová a integrační střediska. Ostatními místy pobytu jsou pak míněny nemocnice, věznice a zařízení pro zajištění cizinců.

Tabulka 2-11. Udělená státní občanství ČR azylantům

Podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, v případě získání státního občanství azyl zaniká. Sloupce za roky 2000 až 2010 ukazují počty osob, kterým azyl zanikl z důvodu získání státního občanství.

Tabulka 2-12 a 2-13. Doplnková ochrana

Podle § 14, zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu.

* * * * *

Trend snižujícího se počtu žádostí o mezinárodní ochranu pokračuje již od roku 2004 po vstupu ČR do EU. Rok 2010 není výjimkou. Celkem bylo v roce 2010 evidováno 833 žádostí o udělení mezinárodní ochrany. Ve srovnání s předchozím rokem, kdy bylo podáno 1 258 žádostí, se jedná o 33,8% pokles. Tento trend je rovněž pozorován v ostatních zemích Evropské unie.

Stejně jako v roce 2009 se i v roce 2010 projevovaly dopady opatření zavedeného implementací tzv. procedurální směrnice EU (Směrnice Rady 2005/85/ES ze dne 1. prosince 2005 o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka) do zákona o azylu tím, že i v uvedeném roce docházelo k vysokému počtu žádostí o mezinárodní ochranu podávaných opakovaně. Ve srovnání s rokem 2009, kdy bylo evidováno 625 opakovaných žádostí o mezinárodní ochranu, došlo v porovnání s rokem 2010 ke snížení, ale i nadále je počet těchto žádostí poměrně vysoký. V roce 2010 bylo evidováno celkem 419 žádostí o mezinárodní ochranu podaných opakovaně, což tvoří 50,3 % z celkového počtu. Cizinců, kteří v tomto roce podali svoji žádost poprvé, bylo 414.

Počet podaných žádostí o mezinárodní ochranu v ČR je v tomto roce historicky nejnižším.

Stejně jako v roce 2009, i letos většina žadatelů o mezinárodní ochranu pocházela z asijských zemí, a to téměř polovina – 49,1 %. V porovnání s rokem 2009 se tento podíl snížil o cca 7 %. Žadatelé z evropských zemí zůstávají na přibližně stejné úrovni jako v minulém roce (31,6 %). Podíl žadatelů z afrických zemí představoval 11,2 % a jedná se o nárůst o cca 3 %.

V roce 2010 žadatelé o mezinárodní ochranu pocházeli z celkem 55 různých zemí. Jedná se o nepatrný pokles oproti roku 2009, kdy byli evidováni žadatelé z 60 zemí. Rovněž došlo k zaevidování žádostí od jednotlivců z několika zemí, jejichž výskyt v azylové historii ČR nebyl četný. Jedná se o africké země – Keňa (3 žádosti), Středoafrická republika (2 žádosti), Mali a Zimbabwe (po 1 žádosti) a asijské země – Jemen (2 žádosti) a Filipíny (1 žádost). Celkový počet žadatelů z těchto zemí se od roku 1999 pohybuje mezi 2 – 10 osobami.

Nejvíce žádostí bylo stejně jako v předešlém roce přijato od státních příslušníků Ukrajiny (115), přičemž jejich počet se snížil o 43 %. Na druhém místě následují státní příslušníci Mongolska s 96 žádostmi a dále občané Běloruska s 56 žádostmi a Ruska (51 žádostí). V tomto přehledu dále figurují osoby bez státní příslušnosti s 50 žádostmi a rovněž státní příslušníci Turecka (49 žádostí), Kazachstánu (46), Vietnamu (44), Myanmaru (42) a Kyrgyzstánu s 33 žádostmi.

V roce 2010 vydalo Ministerstvo vnitra ČR v řízení o udělení mezinárodní ochrany celkem 1 018 rozhodnutí. V celkem 229 případech byla Ministerstvem vnitra ČR přiznána mezinárodní ochrana ve formě azylu či doplňkové ochrany. Dále bylo ve 155 případech rozhodnuto o prodloužení stávajících doplňkových ochran. Formou azylu byla mezinárodní ochrana v roce 2010 udělena celkem ve 125 případech, nejčastěji z důvodů vymezených Ženevskou konvencí. V porovnání s rokem 2009 bylo uděleno o 50 azylů více.

Doplňková ochrana byla udělena ve 104 případech, nejčastěji občanům Uzbekistánu, Ruska, Iráku a Kuby. K prodloužení doplňkové ochrany došlo ve 155 případech, a to především občanům Iráku a Kuby.

Ke krajským soudům bylo v roce 2010 podáno 338 žalob proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR. Proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR se odvolalo 40,6 %, žadatelů, což je méně než

v předchozích letech, kdy proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR bývaly podávány žaloby ze strany 60 – 70 % žadatelů.

Krajské soudy vydaly celkem 503 rozhodnutí. Ve 279 případech bylo rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR potvrzeno (došlo k zamítnutí žaloby). Ve 104 případech bylo řízení zastaveno. Ve 140 případech byla věc vrácena první instanci k novému projednání.

K Nejvyššímu správnímu soudu v Brně bylo podáno celkem 271 kasačních stížností. Nejvyšším správním soudem bylo vydáno celkem 342 rozhodnutí. Ve většině (70 %) byla kasační stížnost odmítnuta či zamítnuta (218, resp. 20 případů), čímž bylo potvrzeno rozhodnutí krajských soudů. V 80 případech, tedy ve 23,4 %, byla věc vrácena krajským soudům k novému projednání. V 24 případech (7%) bylo řízení zastaveno.

Ministerstvo vnitra ČR podalo v roce 2010 kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v 37 případech.